

Załącznik do Uchwały Nr XXXIII/263/2013
Rady Gminy Wągrowiec
z dnia 28 stycznia 2013r.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

GMINY WĄGROWIEC

NA LATA 2012 - 2015

Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYW
NA LATA 2016-2019

Wągrowiec – 2012 rok

I.	WPROWADZENIE.....	5
1.	Przedmiot i cel opracowania.	5
2.	Podstawa prawna opracowania.	5
3.	Funkcje Programu.....	5
4.	Realizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2004 – 2007.....	6
5.	Metodyka opracowania.....	7
6.	Uwarunkowania zewnętrzne opracowania programu.	7
7.	Uwarunkowania wewnętrzne opracowania programu – strategia rozwoju gminy.	7
II.	Ogólna charakterystyka Gminy Wągrowiec.....	8
III.	Diagnoza stanu Środowiska w Gminie Wągrowiec.....	9
1.	Zasoby wodne i gospodarka wodno ściekowa.	9
1.1	Wody powierzchniowe.....	9
1.2	Wody podziemne.....	12
1.3.	Gospodarka wodno ściekowa na terenie Gminy Wągrowiec. ..	13
1.4	Główne zagrożenia dla wód na terenie Gminy Wągrowiec.	15
1.5	Cele i kierunki działań w ramach ochrony wód.....	15
1.5.1	Zadania krótkookresowe na lata 2012 – 2015.....	15
1.5.2	Zadania długookresowe.....	15
2.	Powietrze.....	16
2.1	Jakość powietrza.....	16
2.2	Pola elektromagnetyczne.....	16
2.3	Hałas.....	16
2.4	Źródła zanieczyszczeń powietrza na terenie Gminy Wągrowiec.....	17
2.5	Cele i kierunki działań.....	17
2.5.1	Zadania krótkookresowe – na lata 2012 – 2015.....	17
2.5.2	Zadania długookresowe.....	17
3.	Powierzchnia ziemi i gleby.....	17
3.1	Zasoby glebowe.....	18
3.2.	Monitoring jakości gleb.....	18
3.3.	Zagrożenia.....	18
3.4	Cele i kierunki działań.....	18
4.	Zasoby przyrodniczo – krajobrazowe.....	19
4.1.	Formy ochrony przyrody.....	19

4.2 Zasoby leśne.....	23
4.3 Krajobraz.....	24
4.4 Cele i kierunki działań.....	24
Zadania krótkookresowe i długookresowe:	24
5. Gospodarka odpadami.....	24
5.1 Aktualny stan.....	24
5.2 Organizacja selektywnej zbiórki odpadów.....	25
5.3 Odpady zawierające azbest.....	26
5.4 Sposób postępowania z padłymi zwierzętami.	26
5.5 Składowiska odpadów.....	26
5.6 Cele i kierunki działań.....	29
5.6.1 Cele i zadania krótkoterminowe do 2015 roku.....	29
5.6.2 Zadania długookresowe.....	29
6. Edukacja ekologiczna.....	29
6.1 Akcja Sprzątanie Świata.....	29
6.2 Organizacja konkursów ekologicznych.....	30
6.3 Ścieżki edukacyjne.	30
Ścieżka ta została wyróżniona w konkursie organizowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego „Działania proekologiczne i prokulturowe w ramach strategii rozwoju obszarów wiejskich”. Nagrodę w wysokości 15 tysięcy złotych wydatkowano na doposażenie Pieszorowerowej ścieżki edukacyjnej „Zawilec”.....	31
6.4 Materiały edukacyjne.....	32
6.5 Cele i kierunki działań.....	33
6.5.1 Zadania krótkoterminowe:.....	33
6.5.2 Zadania długoterminowe:	33
IV. Wdrażanie i realizacja programu ochrony środowiska.	33
1. Uczestnicy wdrażania programu.....	33
2.1. Instrumenty finansowe:	33
2.2. Instrumenty prawne:.....	34
3. Monitoring i kontrola wdrażania programu.....	35
V. Harmonogram realizacji zadań.....	36

I. WPROWADZENIE.

1. Przedmiot i cel opracowania.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wągrowiec na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019 zwany w dalszej części Programem.

Dokument ten jest kontynuacją Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wągrowiec na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 – 2011.

Głównym celem opracowania Programu jest nakreślenie, na podstawie aktualnego stanu środowiska, takiego kierunku rozwoju Gminy Wągrowiec, który pozwoli na poprawę lub utrzymanie obecnego stanu środowiska.

2. Podstawa prawna opracowania.

Podstawą prawną opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wągrowiec jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.), który zobowiązuje organ wykonawczy gminy do sporządzenia programu ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Zgodnie z art. 14 ust. 2 cytowanej ustawy program ochrony środowiska podlega aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata.

Zgodnie z zapisami art. 14 Prawa ochrony środowiska Gmina w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminny program ochrony środowiska uwzględniając wymagania art. 14 tj.: na podstawie aktualnego stanu środowiska określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- poziomy celów długoterminowych,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych.

3. Funkcje Programu.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wągrowiec na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019 pełni następujące funkcje:

- jest realizacją polityki ekologicznej państwa, województwa i powiatu w obszarze gminy,
- jest instrumentem wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju przez władze Gminy (zestawieniem planowanych działań),
- jest instrumentem strategicznego zarządzania gminą w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami,
- stanowi bazę informacji na temat zasobów środowiska naturalnego, stanu poszczególnych jego komponentów oraz działań zmierzających do ich poprawy,

- jest źródłem wiedzy o wzajemnym oddziaływaniu na siebie człowieka i środowiska,
- jest analizą problemów i zagrożeń ekologicznych, proponując jednocześnie sposoby ich rozwiązania.

4. Realizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2004 – 2007.

Program ochrony środowiska gminy Wągrowiec lata 2004 – 2007 został uchwalony uchwałą nr XVI/146/04 Rady Gminy Wągrowiec z dnia 28 października 2004 roku. Program został sporządzony na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2008 – 2011.

W latach 2004 – 2012 podjęto szereg działań mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego.

Najważniejsze zadania zrealizowane w ramach programu:

- likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów w miejscowościach Sieńsko, Rgielsko, Łukowo i Werkowo a również wcześniej, przed rokiem 2004 r w miejscowościach Rąbczyn, Przysieczyn, Ochodza i Pawłowo Żońskie.
- wybudowanie sieci kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Łęgowo, Kaliska, Micharzewo, część Tarnowa Pałuckiego, Jankowo, Ochodza, Potulice, Kobylec, Rgielsko, Łaziska, Bartodzieje;
- modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Wiatrowo i Potulice;
- wybudowano oczyszczalnię ścieków dla miejscowości Grylewo i częściowo skanalizowano wieś;
- w szerokim zakresie prowadzono edukację ekologiczną mieszkańców poprzez:
  - wydawanie materiałów edukacyjnych np. promujących selektywną zbiórkę odpadów, informujących o zakazie palenia śmieci czy wypalania traw;
  - coroczną organizację konkursu ekologicznego Mali Artyści Matce Ziemi;
  - współorganizację wraz z Międzygminnym Składowiskiem Odpadów Komunalnych konkursów Papier Dasz Drzewko Masz, Aluminiowa Góra Puszek, Zbieraj Baterie, Łap Energię;
  - coroczne organizowanie akcji sprzątania świata;
- wybudowano ścieżki edukacyjne:
  - Pieszorowerowa ścieżka edukacyjna Zawilec;
  - Galeria budek łęgowych nad jeziorem Łęgowym;
  - Ścieżka przyrodnicza Bracholińska Ostoja;
- objęto działaniami ochronnymi przed szrotówkiem kasztanowcowiaczkiem aleję kasztanowców w Grylewie;
- założono remizę dla zwierząt w Werkowie;

- założono tereny zieleni urządzonej m. in. żywopłoty w Tarnowie Pałuckim, Nowym, Bobrownikach, Pawłowie Żońskim, tereny zieleni przy świetlicach w Runowie, Rgielsku, Potulicach, Łukowie i Łeknie;
- znacznie rozbudowano system selektywnej zbiórki odpadów. W 2011 roku dostęp do pojemników do selektywnej zbiórki mieli mieszkańcy wszystkich miejscowości Gminy Wągrowiec;
- w 2009 roku wprowadzono system objazdowej zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego organizowanych dwukrotnie w ciągu roku, dzięki czemu w tym okresie udało się zebrać 37 ton tego typu odpadów;
- w 2009 roku ustanowiono pomnikiem przyrody drzewo gatunku dąb szypułkowy (*Quercus robur*), o nazwie „Samuel”, o obwodzie 440 cm, rosnące w miejscowości Potulice;
- w 2011 roku ruszyła na terenie istniejącego Międzygminnego Składowiska Odpadów Komunalnych budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów.

5. Metodyka opracowania.

Sposób opracowania Programu został podporządkowany metodologii odpowiedniej dla planowania strategicznego, polegającej na:

- opracowaniu diagnozy aktualnego stanu środowiska, uwzględniającej wszystkie jego komponenty,
- określeniu celów i priorytetów ekologicznych oraz krótko i długoterminowych działań zmierzających do poprawy stanu środowiska,
- określeniu szczegółowych zadań przewidzianych do realizacji wraz z kosztami ich realizacji
- określenie zasad monitorowania efektów wdrażania programów.

6. Uwarunkowania zewnętrzne opracowania programu.

Zrównoważony rozwój na poziomie krajowym wymaga spójnej polityki ekologicznej na obszarze całego kraju. Dlatego też nie można traktować obszaru danej gminy jako wydzielonej enklawy a gminne programy ochrony środowiska powinny zawierać uwarunkowania z planów i programów wyższego szczebla takich jak:

- Polityka Ekologiczna Państwa wraz z programem wykonawczym;
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego;
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego.

7. Uwarunkowania wewnętrzne opracowania programu – strategia rozwoju gminy.

Uwzględniając fakt, że program ten ma wyznaczać konkretne cele oraz działania prowadzące do ich realizacji – a są wśród nich również zadania

inwestycyjne, przyjęto jako kolejne ważne uwarunkowanie programu jego zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Wągrowiec na lata 2003 – 2015, oraz Wieloletnim Planem Finansowym.

Podstawowym założeniem Strategii Rozwoju Gminy Wągrowiec jest zapewnienie mieszkańcom gminy życia i rozwoju na odpowiednim poziomie, poprzez uzbrojenie techniczne terenów zurbanizowanych w :

- sieć wodociągowa;
- sieć kanalizacyjną;
- sieć gazociągowa;
- sieć dróg dobrej jakości;
- szerokopasmową sieć internetową.

W/w inwestycje w dziedzinie rozwoju infrastruktury technicznej oznaczają również poprawę stanu środowiska naturalnego, a więc życie w bardziej przyjaznym i zdrowym otoczeniu.

II. Ogólna charakterystyka Gminy Wągrowiec.

Gmina Wągrowiec położona jest w Województwie Wielkopolskim w odległości ok. 60 km od Poznania w kierunku północnym. Gmina zajmuje obszar o powierzchni 347,75 km² należący administracyjnie do powiatu wągrowieckiego, graniczy z gminami: Gołańcz, Damasławek, Mieścisko, Skoki, Rogoźno, Budzyń, Margonin oraz Miastem Wągrowiec.

W świetle regionalizacji fizycznogeograficznej J. Kondrackiego Gmina Wągrowiec usytuowana jest w podprowincji *Pojezierze Południowobałtyckiego*, w zasięgu dwóch mezoregionów – *Pojezierze Chodzieskiego* i *Pojezierze Gnieźnieńskiego*, wchodzących w skład *Pojezierza Wielkopolskiego*. Etnograficznie przynależy do Pałuk.

Siedziba władz gminy zlokalizowana jest w mieście Wągrowiec, stanowiącym odrębną jednostkę administracyjną. Mimo rozdzielności administracyjnej miasto i gmina Wągrowiec są ściśle powiązane ze sobą funkcjonalnie i przestrzennie. Miasto Wągrowiec spełnia dla gminy funkcje ośrodka usługowego o lokalnym i ponad lokalnym charakterze.

Oś najważniejszych powiązań komunikacyjnych w Gminie Wągrowiec tworzy sieć dróg wojewódzkich nr 196, 251, 241 i 190. Również dzięki sieci lokalnych dróg gminnych i powiatowych Gmina Wągrowiec posiada dobre połączenia komunikacyjne z sąsiednimi gminami i powiatami.

Bardzo ważnym połączeniem komunikacyjnym po przeprowadzonej modernizacji stała się linia kolejowa Wągrowiec-Poznań.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 65 miejscowości, administracyjnie przynależących do 43 sołectw. Na dzień 31.12.2012 r. gminę zamieszkuje 11 891 osób.

W strukturze użytkowania gruntów na terenie gminy zdecydowanie dominują użytki rolne zajmujące 69,3% powierzchni, natomiast lasy stanowią 20,3 % ogólnej powierzchni gruntów. Główną funkcją gminy, jak wskazuje już struktura użytkowania gruntów, jest produkcja rolna. Jednakże ze względu na atrakcyjne przyrodniczo położenie, obszar Gminy Wągrowiec cieszy się coraz większym zainteresowaniem wśród turystów a także osób, które chcą się osiedlić na stałe poza miastem.

W krajobrazie obszaru gminy dominuje wysoczyzna morenowa – płaska w granicach Równiny Wągrowieckiej, falista w obszarze Pagórków Chodzieskich. Wysoczyzna morenowa jest silnie rozczłonkowana przez rynny subglacjalne i doliny rzeczne. System rynien subglacjalnych wypełniają jeziora. Szczególną rolę, wydatnie podnoszącą walory krajobrazowe gminy, pełni Rynna Gołaniecko-Wągrowiecka z jeziorami: Grylewskim, Bukowieckim, Bukowieckim Małym, Kobyleckim i Durowskim. Wskazana rynna wcina się głęboko w powierzchnię wysoczyzny, a z jej zboczami wiążą się największe spadki terenu. Rynny lodowcowe wykorzystuje również szereg innych jezior, w tym Jezioro Kaliszańskie, Jezioro Rgielskie, Jezioro Łekneńskie oraz Jezioro Łęgowskie. Mniejsze i płytsze rynny zajęte są przez równiny torfowe, odcinkami wykorzystują je również rzeki. Spośród dolin rzecznych wymienić należy Dolinę Wełny, Nielby, Rudki i Dymnicy.

III. Diagnoza stanu środowiska w Gminie Wągrowiec.

Cele i kierunki działań.

1. Zasoby wodne i gospodarka wodno ściekowa.

1.1 Wody powierzchniowe.

Ø Zasoby wodne:

Obszar Gminy Wągrowiec położony jest w dorzeczu Wełny, która jest jednym z większych dopływów Warty. Dorzecze Wełny zajmuje powierzchnię 2621,1 km², z czego obszar Gminy stanowi 13%. Rzeka przyjmuje wody z innych cieków przepływających przez teren Gminy, najważniejsze z nich to Nielba, Struga Gołaniecka i Struga Potulicka.

- *Nielba* – jej dorzecze to obszar o powierzchni 158,6 km² obejmujący głównie tereny użytkowane rolniczo. Rzeka przepływa przez jeziora: Łekneńskie, Bracholińskie i Rgielskie.
- *Struga Gołaniecka* – dorzecze zajmuje powierzchnię 231,6 km². Przepływa przez jeziora Grylewskie, Bukowieckie Małe i Duże, oraz Kobyleckie, przed ujściem do Wełny Struga przepływa przez Jezioro Durowskie.

- Struga Potulicka jest to najkrótszy z opisywanych dopływów Wełny. Rzeka powstała z połączenia rzek Rudki i Dymnicy. Rzeka Rudka (na terenie gm. Wągrowiec) przepływa przez jeziora: Oporzyńskie, Pawłowskie i Toniszewskie. Obszar dorzecza wykracza poza granice gminy i obejmuje powierzchnię 216km².

Na terenie Gminy Wągrowiec znajduje się 17 jezior. Większość z nich stanowią jeziora rynnowe, charakterystyczny dla nich jest wąski kształt, strome brzegi, i urozmaicona rzeźba dna. Największe jezioro Kaliszańskie to jezioro moreny dennej, której niecka powstała na wskutek nierównomiernej akumulacji lodowca.

Tabela nr 1: Wykaz jezior na terenie Gminy Wągrowiec, oraz zestawienie ich powierzchni zgodnie z danymi z rejestru gruntów prowadzonego przez Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Wągrowcu.

Lp.	Nazwa jeziora	Numer i położenie geodezyjne działki	Powierzchnia [ha] działki w tym powierzchnia pod wodami stojącymi [Ws] lub wodami płynącymi [Wp]
1.	Bracholin Duży	Nr 16, obręb Rgielsko	136,24
2.	Bracholin Mały		w tym Wp – 40,38
3.	Bukowieckie Duże	Nr 24, obręb Bukowiec	55,47
4.	Bukowieckie Małe		w tym Wp – 55,47
5.	Grylewskie	Nr 79 Obręb Grylewo	117,86 w tym Wp – 93,77
6.	Kaliszańskie	Nr 112/1, Obręb Kaliszany	324,18 w tym Wp – 305,46
7.	Kobyleckie	Nr 176, obrub Kobylec	67,76 w tym Wp – 67,76
8.	Łekneńskie	Nr 99, 606 obrub Łekno	86,62 w tym Wp – 86,62
9.	Łęgowo Małe (Czekanowskie)	Nr 4, obrub Łęgowo	9,24 w tym Ws – 10,03
10.	Łęgowskie	Nr 39/1, obrub Łęgowo	54,81 w tym Wp – 49,58
11.	Oporzyńskie	Nr 104, obrub Pawłowo Żońskie	20,52 w tym Ws – 20,52
12.	Pawłowskie	Nr 124, obrub Pawłowo Żońskie	16,97 w tym Wp – 16,97

13.	Redgoskie	Nr 577/1, 577/2 obręb Rąbczyn	40,98 w tym Ws – 40,98
14.	Rgielskie	Nr 115, obręb Rgielsko	164,74 w tym Wp – 143,56
15.	Strzałkowo	Nr 203, obręb Kaliszany	30,28 w tym Wp – 26,36
16.	Toniszewskie	Nr 97, obręb Toniszewo	51,14 w tym Ws – 36,19
17.	Wiatrowskie	Nr 88, obr. Wiatrowo Nr 7 obr. Przysieczyn	32,13 w tym Wp – 30,50

Ø Stan jakości wód powierzchniowych na terenie Gminy Wągrowiec. Badania jakości wód prowadzi Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Poznaniu. Podstawę do oceny stanu wód stanowi Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji jednolitych wód powierzchniowych (Dz.U. z 2008 r. Nr 162, poz. 1008)

Ocena stanu wód powierzchniowych

Ocena stanu wód definiowana jest jako wypadkowa stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód, gdzie:

- stan ekologiczny – określany jest dla naturalnych jednolitych części wód. Stan ekologiczny może być: bardzo dobry, dobry, umiarkowany, słaby i zły.
- potencjał ekologiczny – określany jest dla sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód.

Na ocenę stanu/potencjału ekologicznego składa się:

- ocena elementów biologicznych, prowadzona w zakresie klas I–V,
- ocena elementów fizyczno-chemicznych
- dla rzek w zakresie klas: I; II; stan poniżej dobrego,
- dla jezior - stan dobry i stan poniżej dobrego,
- ocena wskaźników jakości wód z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne) – stan dobry i stan poniżej dobrego,
- ocena elementów hydromorfologicznych.
- Ocena elementów chemicznych prowadzona jest w zakresie substancji priorytetowych oraz wskaźników innych substancji zanieczyszczających według KOM 2006/0129(COD) – stan dobry i stan nieosiągający dobrego.

Tabela nr 2: Jakość wód w rzekach na terenie Gminy Wągrowiec w 2009 roku.

Nazwa ciek	Punkt pomiarowy	Klasa elementów fizykochemicznych	Klasa elementów biologicznych	Klasyfikacja stanu ekologicznego	
				W punkcie pomiarowym	W jednolitej części wód
Nielba	poniżej Wągrowca (0,2 km)	poniżej stanu dobrego	II	umiarkowany	umiarkowany
Struga Gołaniecka	Kobylec (5,3 km)	poniżej stanu dobrego	II	umiarkowany	umiarkowany
Dymnica	Potulice (0,1 km)	poniżej stanu dobrego	II	umiarkowany	umiarkowany
Wełna	Poniżej Jeziora Łęgowskiego (38,9km)	poniżej stanu dobrego	IV	słaby	umiarkowany

Źródło: WIOS Delegatura w Pile – Informacja o stanie środowiska w Powiecie Wągrowieckim za 2009 r.

Wszystkie objęte badaniami rzeki na terenie Gminy Wągrowiec nie osiągnęły stanu ekologicznego dobrego, a zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną takim stanem wody powinny charakteryzować się do 2015 roku.

Tabela nr 3: Jakość wód w jeziorach w 2009 i 2010 roku (objętych monitoringiem WIOS)

Nazwa jeziora	Klasa elementów fizykochemicznych	Klasa elementów biologicznych	Stan ekologiczny
Jeziora Bracholińskie	Kilka wskaźników przekracza wartości dopuszczalne dla klasy II	III	umiarkowany
Jezioro Rgielskie	Kilka wskaźników przekracza wartości dopuszczalne dla klasy II	II	umiarkowany
Jezioro Kaliszańskie	Żaden ze wskaźników nie przekracza wartości dla klasy II	I	bardzo dobry
Jezioro Łekneńskie	Kilka wskaźników przekracza wartości dopuszczalne dla klasy II	V (zły)	zły

Źródło: WIOS Delegatura w Pile – Informacja o stanie środowiska w Powiecie Wągrowieckim za 2009 r. i 2010 r.

1.2 Wody podziemne.

Gmina leży poza obszarem głównych zbiorników wód podziemnych. Wody podziemne należą do mioceńskiego zbiornika Wielkopolski. Lustro wody gruntowej w latach 1954-56 występowało średnio na głębokościach ok. 1,3 m. Podlegało znacznym wahaniom - średnio od ok. 0,16 m do 0,32 m. W latach 1964-80 zwierciadło wód podziemnych I poziomu wodonośnego występowało średnio na głębokości 3,3 m. Najwyższy poziom wód gruntowych rejestruje się w kwietniu-maju, najniższy – w czerwcu oraz w okresie wrzesień-listopad.

Wody podziemne, podobnie jak powierzchniowe stale podlegają antropopresji. Najbardziej narażone są wody czwartorzędowe w przeciwieństwie do wód trzeciorzędowych, gdyż są pozbawione naturalnej izolacji jaką stanowią słabo przepuszczalne skały.

Badanie jakości wód podziemnych prowadzone są przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie – na terenie Gminy Wągrowiec nie wyznaczono obszaru do badań.

1.3. Gospodarka wodno ściekowa na terenie Gminy Wągrowiec.

Zgodnie z art. 43 ustawy Prawo wodne, aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych, zakończone oczyszczalniami ścieków, zgodnie z ustaleniami krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych. Z uwagi na fakt, że na terenie Gminy Wągrowiec nie występują aglomeracje skupiające powyżej 2000 RLM nie istnieje obowiązek budowy kanalizacji sanitarnej. Niemniej w celu ułatwienia aplikowania o środki finansowe na budowę kanalizacji sanitarnej, Gmina Wągrowiec wraz z Miastem Wągrowiec zgłosiła do Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych miejsko-wiejską Aglomerację Wągrowiec, w składzie której uwzględniono: Miasto Wągrowiec oraz wsie z terenu Gminy Wągrowiec: Bartodzieje, Kobylec, Łęgowo, Łaziska, Kaliska i Micharzewo, Jankowo, Rgielsko oraz częściowo Ochodzę i Tarnowo Pałuckie.

Do dnia dzisiejszego Gmina Wągrowiec zrealizowała inwestycje budowy kanalizacji sanitarnej na terenie wszystkich miejscowości położonych w obszarze aglomeracji Wągrowiec, a nawet poza jej obszarem, gdyż rozbudowano sieć kanalizacji sanitarnej we wsi Grylewo i Potulice.

Na obszarze poza aglomeracją Wągrowiec w miejscowościach Grylewo, Potulice i Wiatrowo funkcjonują również oczyszczalnie ścieków obsługujące mieszkańców tych miejscowości.

W analizowanym okresie zaprzestano eksploatacji dwóch oczyszczalni, które odbierały ścieki bytowe z Gimnazjum w Rąbczynie oraz Zespołu Szkół w Żelicach. Likwidacja oczyszczalni związana była z utrudnioną eksploatacją przy nieregularnym korzystaniu z urządzeń oraz wysokimi kosztami eksploatacji.

Zarządzaniem i eksploatacją sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków na terenie gminy Wągrowiec zajmuje się Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Wągrowcu (GZGKiM). Wyjątek stanowi sieć kanalizacyjna w miejscowości Kaliska, która na mocy porozumienia zawartego z Miastem Wągrowiec została przekazana z zarząd Miejskiemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji w Wągrowcu (MPWiK).

Gmina Wągrowiec nie posiada oczyszczalni ścieków o takiej przepustowości i możliwościach technicznych, która mogłaby odbierać ścieki ze zbiorczych systemów kanalizacyjnych obsługujących kilka miejscowości, wszystkie ścieki komunalne ze zbiorczej sieci kanalizacyjnej oraz ścieki dowożone wozami asenizacyjnymi są kierowane do zlewni oczyszczalni MPWiK w Wągrowcu.

Tabela nr 4: Długości istniejących sieci kanalizacyjnej na terenie poszczególnych miejscowości.

Lp.	Miejscowość	Długość sieci kanalizacji sanitarnej ogólnej [mb]
1.	Bartodzieje	9372,10
2.	Jankowo	1253
3.	Kobylec	8685,44
4.	Kaliska	2319
5.	Łaziska	6691
6.	Łęgowo	4088
7.	Micharzewo	1270
8.	Ochodza	1814
9.	Rgielsko	3108,10
10.	Potulice	850
11.	Tarnowo Pałuckie	125
12.	Wiatrowo	1450
13.	Grylewo	1916,51
	ŁĄCZNIE	42 942,15

Tabela nr 5: Charakterystyka gminnych oczyszczalni ścieków.

Lp.	Lokalizacja	Typ oczyszczalni	Przepustowość średniodobowa m ³ /d	Ilość osadu w 2011r. (sucha masa) Mg (tona)
1.	Potulice	Mechaniczno – biologiczna	38,50	9,5
2.	Wiatrowo	Mechaniczno – biologiczna	70,00	7,61
3.	Grylewo	Mechaniczno – biologiczna	60,00	16,02

Nadal na terenie Gminy Wągrowiec istnieje dysproporcja pomiędzy zwodociągowaniem mieszkańców a dostępem do sieci kanalizacji sanitarnej. Na 65 miejscowości na terenie gminy tylko 13 ma dostęp do sieci kanalizacyjnej.

W miejscowościach nie objętych zorganizowanym systemem odbioru ścieków, mieszkańcy gromadzą ścieki w zbiornikach bezodpływowych lub odprowadzają je do przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na dzień 31.12.2012 r. funkcjonowało na terenie gminy 140 przydomowych oczyszczalni ścieków w tym 6 biologicznych i 134 z drenażem rozsączającym.

1.4 Główne zagrożenia dla wód na terenie Gminy Wągrowiec.

- Zrzuty ścieków z oczyszczalni ścieków:
  - do Nielby z Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Damasławku;
  - do jeziora Łęgowskiego z Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Wągrowcu;
  - do Strugi Gołanieckiej z Oczyszczalni Ścieków w Gołańczy;
- Nieprawidłowa gospodarka ściekami bytowymi i produkcyjnymi;
- Spływy powierzchniowe z gruntów użytkowanych rolniczo;
- Nieprawidłowe stosowanie i przechowywanie nawozów;
- Presja ze strony dzikiej turystyki;

1.5 Cele i kierunki działań w ramach ochrony wód.

Zgodnie z polityką ekologiczną państwa w ochronie wód najistotniejszą rolę odgrywają dwa cele:

- Ø Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej;
- Ø Ochrona przed zanieczyszczeniami ze źródeł punktowych i obszarowych.

1.5.1 Zadania krótkookresowe na lata 2012 – 2015.

- rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej;
- budowa osiedlowych oczyszczalni ścieków,
- wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków,
- aktualizowanie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych;
- lokalizacja i likwidacja punktowych źródeł zanieczyszczeń;
- kontrola stosowania i przechowywania nawozów i pestycydów;
- modernizacja stacji uzdatniania wody.

1.5.2 Zadania długookresowe.

- Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych:
  - dalsza rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej;
  - budowa osiedlowych oczyszczalni ścieków dla wsi, których przyłączenie do istniejącej sieci jest nieuzasadnione ekonomicznie;
  - bieżąca kontrola stosowania i przechowywania nawozów;
  - utrzymywanie w dobrym stanie technicznym urządzeń kanalizacyjnych i istniejących oczyszczalni ścieków;
  - lokalizowanie i likwidacja nielegalnych zrzutów ścieków;
  - rekultywacja jezior Kobyleckiego i Łekneńskiego.
- Racjonalizacja gospodarki wodnej;
- Modernizacja stacji uzdatniania wody;

- Rozpoznawanie potencjalnych źródeł zanieczyszczeń;
- Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

2. Powietrze.

Gmina Wągrowiec jest terenem słabo uprzemysłowionym. Nie przebiegają także przez jej teren drogi o wysokim natężeniu ruchu drogowego w związku z czym znaczące zanieczyszczenie powietrza jest mało prawdopodobne.

2.1 Jakość powietrza.

Monitoring jakości powietrza na terenie Gminy Wągrowiec jest mocno ograniczony. Prowadzono jedynie badania na terenie miejscowości Kobylec pod kątem ochrony roślin tj. badania dwutlenków siarki oraz tlenków azotu. Z badań przeprowadzonych w 2010 roku wynika, że średnioroczna wartość dwutlenku siarki wyniosła $3,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ – dopuszczalna wartość to $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a wartość dwutlenku azotu $22,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ – dopuszczalna wartość to $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Badania pod kątem ochrony zdrowia prowadzone są dla obszaru całego Województwa Wielkopolskiego. Na terenie miasta Wągrowiec od 2010 roku został uruchomiony punkt pomiarowy pyłu P10. W wyniku przeprowadzonych badań wykazano przekroczenia stężeń średniodobowych, natomiast nie przekroczono stężeń średniorocznych.

Największe uciążliwości z zakresu zanieczyszczeń powietrza mogą występować w pobliżu tras wojewódzkich przebiegających przez teren gminy, gdyż drogi wojewódzkie charakteryzują się największym natężeniem ruchu.

2.2 Pola elektromagnetyczne.

Pomiary pól elektromagnetycznych na terenie Województwa Wielkopolskiego nie wykazały przekroczeń stężeń dopuszczalnych poziomów określonych w przepisach tj. Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych stężeń pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymywania tych poziomów.

2.3 Hałas.

Na terenie Gminy Wągrowiec nie odnotowano większych uciążliwości związanych z oddziaływaniem hałasu. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż na terenie gminy nie zlokalizowano dużych zakładów przemysłowych i nie zlokalizowano większych tras komunikacyjnych.

Warto jednak, stosując zasadę prewencji przedsięwziąć kroki w kierunku nie dopuszczenia do powstania takiej uciążliwości. W tym celu należałoby zakładać przy bardziej ruchliwych drogach w pobliżu zabudowań mieszkaniowych pasy zieleni izolacyjnej, np. uformowane albo nie uformowane żywopłoty do 1,5 m wysokości. Przegroda tej wysokości daje możliwość zasłonięcia źródła hałasu (niskie samochody osobowe) przez co zmniejsza się odczuwanie hałasu przez ludzi, a samo istnienie roślinności

wpływa na zmniejszenie wizualnego odczucia uciążliwości. Podobną zasadę należałoby stosować przy lokalizowaniu nowych zakładów przemysłowych.

2.4 Źródła zanieczyszczeń powietrza na terenie Gminy Wągrowiec.

- transport towarów i ludzi – duży udział w emisjach tlenu węgla, tlenków azotu, niemetalowych lotnych związków organicznych, dwutlenku węgla;
- ogrzewanie budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej – źródło emisji znacznych ilości gazów szklarniowych i zakwaszających środowisko a w szeregu przypadków także wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych i dioksyn - powstających w procesach spalania przebiegających w niskich temperaturach lub w wyniku spalania odpadów;
- produkcja rolna - źródło rozproszonej emisji dużej ilości amoniaku, metanu i podtlenku azotu, co ma wpływ na zmiany kwasowości środowiska, eutrofizację ekosystemów wodnych, a także na ocieplenie klimatu.

2.5 Cele i kierunki działań.

Cel systemowy: Utrzymanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego.

Kierunek działań: Ograniczanie emisji.

2.5.1 Zadania krótkookresowe – na lata 2012 – 2015.

- Termomodernizacja obiektów należących do gminy;
- Kontynuowanie akcji edukacyjnej „Kochasz dzieci nie pal śmieci”;
- Promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii; w tym informowanie o istniejących programach dofinansowania;
- Poprawa stanu nawierzchni dróg gminnych(modernizacja dróg);
- Rozwój instalacji biogazowych.

2.5.2 Zadania długookresowe.

- Stosowanie energooszczędnych materiałów przy realizacji nowych inwestycji;
- Poprawa stanu nawierzchni dróg gminnych (modernizacja dróg);
- Rozwój sieci gazociągowej;
- Promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym informowanie o istniejących programach dofinansowania;
- Rozwój instalacji biogazowych.

3. Powierzchnia ziemi i gleby.

3.1 Zasoby glebowe.

Zgodnie z mapą opracowaną przez Instytut Upraw i Nawożenia Gruntów w Puławach na terenie Gminy Wągrowiec znajdują się gleby bielcowe, brunatne właściwe, brunatne kwaśne, glejowe, torfowo mułowe, torfowe torfowisk niskich, murszowo torfowe, murszowo – mineralne, czarne ziemie właściwe oraz czarne ziemie zdegradowane. Największe kompleksy czarnych ziem właściwych i zdegradowanych są zlokalizowane w okolicach Łazisk, Ochodzy, Przysieki, Wiatrowa, Jankowa, Sieńska i Rudniczyna.

Ze względu na przydatność do uprawy rolnej, gleby podzielono na kompleksy przydatności rolniczej. Na terenie gminy przeważają gleby zaliczane do kompleksu żyniego dobrego (28%), żyniego słabego (26%), żyniego bardzo dobrego (18%), żyniego bardzo słabego (11%) i zbożowo – pastewnego mocnego (10%). Pod względem podziału na klasy bonitacyjne gleb, przeważają gleby klasy IVa (37%), V (30%), IVb (13%) i VI (12%).

3.2. Monitoring jakości gleb.

Na terenie Gminy Wągrowiec, w ostatnich latach, nie prowadzono badań gleb w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Ponieważ grunty na terenie gminy aż w 70% są wykorzystywane rolniczo to w wyniku ich użytkowania zachodzą zapewne zmiany w strukturze i jakości gleb. Zmiany te mogą być zarówno pozytywne jak i ujemnie wpływać na jakość gleb. Stosowanie nieprawidłowych zabiegów agrotechnicznych może doprowadzić w efekcie do nasilonej erozji i wyjałowienia gleb. Terenami podatnymi na degradację gleb mogą być miejsca wydobywania kopalin, tereny niewłaściwie użytkowane rolniczo lub inne niewłaściwie użytkowane przez działalność której skutki mogą negatywnie wpłynąć na wartość gleby. Dzięki wysiłkom podjętym wcześniej, na terenie gruntów gminnych nie znajdują się nieczynne składowiska odpadów komunalnych, które wymagałyby rekultywacji.

3.3. Zagrożenia.

- Stosowanie zabiegów agrotechnicznych niezgodnych z kodeksem dobrej praktyki rolniczej;
- Zły dobór roślin uprawnych;
- Nielegalne wydobywanie żwiru i piasku i pozostawianie wyrobisk bez przeprowadzenia zabiegów rekultywacyjnych;
- Przekształcanie łąk i pastwisk na grunty orne.

3.4 Cele i kierunki działań.

Cel systemowy: Ochrona powierzchni ziemi przed degradacją

Kierunek działań: Ograniczanie emisji zanieczyszczeń.

3.5 Zadania krótkookresowe i długookresowe.

- Propagowanie zasad dobrej praktyki rolniczej;

- Edukacja rolników w zakresie stosowania nawozów i doboru roślin;
- Rekultywacja gleb zdegradowanych;
- Zakładanie i utrzymywanie zadrzewień;
- Ochrona oczek wodnych śródpolnych.

4. Zasoby przyrodniczo – krajobrazowe.

4.1. Formy ochrony przyrody.

Na terenie Gminy Wągrowiec występują następujące formy ochrony przyrody ustanowione zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (**Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880 z późn. zm.**):

- rezerwat „Dębina,”
- obszar chronionego krajobrazu „Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko-Wągrowiecka,”
- pomniki przyrody,
- obszar NATURA 2000 - Jezioro Kaliszańskie.

Rezerwat „Dębina” został utworzony na mocy zarządzenia Nr 2/09 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 12 lutego 2009 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Dębina”, poprzedzonego zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 kwietnia 1957 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Obiekt usytuowany jest około 4 km za zachód od miasta Wągrowca w stronę Rogoźna Wlkp. Jego powierzchnia wynosi 31,07 ha.

Rezerwat utworzono w celu ochrony i zachowania fragmentu lasu dębowo - grabowego o charakterze naturalnym. Piękny starodrzew dębowy pokrywający teren rezerwatu liczy około 270 lat. W drzewostanie dominują potężne dęby szypułkowe z domieszką klonu, lipy, jaworu, grabu, wiazu i innych gatunków. Wśród okazałych dębów imponującym wyglądem wyróżnia się dąb „Korfanty” liczący około 280 lat pomnik przyrody.

W bogatym grądowym runie leśnym stwierdzono występowanie 448 gatunków roślin naczyniowych, wśród nich rośliny chronione: bluszcz pospolity (*Hedera helix*), wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*), lilia złotogłów (*Lilium martagon*), storczyki: kruszczyk szerokolistny (*Epipactis latifolia*), gnieźnik leśny (*Neottia nidus avis*), podkolan biały (*Plantantera bifolia*).

Rezerwat jest bez wątpienia jednym z najcenniejszych i najpiękniejszych fragmentów przyrody Gminy Wągrowiec.

Obszar chronionego krajobrazu „Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko-Wągrowiecka”.

Obszar został utworzony na podstawie rozporządzenia nr 5/98 Wojewody Piłskiego z dnia 15 maja 1998 roku w sprawie ustanowienia obszarów

chronionego krajobrazu w województwie pilskim, poprzedzonego uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile, z dnia 31 maja 1989 r. (uchwała Nr IX/54/89). Obszar chronionego krajobrazu swym zasięgiem obejmuje nie tylko duży fragment Gminy Wągrowiec ale również fragmenty Gminy Gołańcz, Rogoźno i Ryczywół. Łączna powierzchnia obszaru to 22.640 ha, z czego lasy zajmują 48,4%, a wody - 9,1 %. Obszar ustanowiono ze względu na wyróżniający go krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowy ze względu na walory turystyczne jak i funkcję korytarza ekologicznego.

Na terenie Gminy Wągrowiec obszar ten obejmuje układ dolin rzecznych tj. Wełny, Strugi Gołanieckiej i Nielby wraz z jeziorami przepływowymi. Ważnym czynnikiem obszaru są zbiorowiska roślinne, w tym lasy przylegające do cieków wodnych. Obszar ten został wpisany do systemu krajowej sieci ekologicznej jako korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym – dolina Wełny (symbol 26k).

Opisywany obszar chronionego krajobrazu obejmuje swym zasięgiem także cenne obszary pod względem historycznym tj. stanowiska archeologiczne na zachodnim brzegu jeziora Łekneńskiego, Tarnowo Pałuckie dawną własność istniejącego tu w XIII wieku najstarszego na ziemiach polskich klasztoru cysterskiego, z kościołem św. Mikołaja należącym do najstarszych drewnianych obiektów na ziemiach polskich, Łekno – dawne miasto z zabytkowym kościołem i zachowanym do dziś pierwotnym układem urbanistycznym.

Obszar NATURA 2000 PLH300044 Jezioro Kaliszańskie.

Obszar ten od października 2009 roku jako projektowany, a od stycznia 2011 r. zatwierdzony, włączony jest do sieci NATURA 2000. W granicach obszaru zlokalizowane jest Jezioro Kaliszańskie, Jezioro Toniszewskie i Jezioro Kaliszanki oraz liczne drobne zbiorniki wodne usytuowane w obrębie łąk i torfowisk niskich przylegających do fragmentu rzeki Rudki. Obszar ten ma duże znaczenie jako siedlisko łąk ramieniowych w głębokowodnych jeziorach. Obszar chroni 4 rodzaje siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W ekosystemach wodnych ostoi (jeziorach, drobnych zbiornikach i ciekach) odnotowano aż 11 gatunków zagrożonych ramienic, 3 z nich podlegają ochronie prawnej. Na szczególną uwagę zasługuje występowanie licznych populacji *Chara filiformis* i *Nitella opaca* - gatunków bardzo rzadko notowanych w Polsce.

Obszar jest również ważną ostoją dla ptaków wodno-błotnych zarówno lęgowych jak i migrujących.

Pomniki przyrody.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi

cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie Gminy Wągrowiec omawianą formą ochrony przyrody objęto wyłącznie twory przyrody ożywionej tj. okazałe drzewa. Wykaz pomników przyrody zawarto tabeli nr 6.

Tabela nr 6. Pomniki przyrody na terenie Gminy Wągrowiec.

Lp.	Gatunek /sztuk	Lokalizacja/krótki opis	Podstawa prawna utworzenia
1	Lipa drobnolistna sztuk 1	Park w Kaliszanach., Drzewo o dwóch pniach, o obwodzie na wys. 1,3 m - 280 cm i 250 cm, wysokość 29 m.	Rozporządzenie Wojewody Wielkopolskiego Nr 2/2003 z 9 stycznia 2003 roku.
2	Grusza pospolita sztuk 1	Park w Kaliszanach. Obwód na wys. 1,3 m - 200 cm, wysokość 15 m.	Rozporządzenie Wojewody Wielkopolskiego Nr 2/2003 z 9 stycznia 2003 roku.
3	Sosna czarna sztuk -1	Park w Kaliszanach. Obwód na wys. 1,3 m - 245 cm, wysokość 20 m.	Rozporządzenie Wojewody Wielkopolskiego Nr. 2/2003 z 9 stycznia 2003 roku.
4	Lipa szerokolistna sztuk -1	Park w Kaliszanach. Obwód na wys. 1,3 m - 360 cm, wysokość 24 m.	Rozporządzenie Wojewody Wielkopolskiego Nr. 2/2003 z 9 stycznia 2003 roku.
5	Jałowiec wirginijski sztuk -2	Park w Kaliszanach. Obwód na wys. 1,3 m - 130 i 110 cm, wysokość 15 m.	Rozporządzenie Wojewody Wielkopolskiego Nr. 2/2003 z 9 stycznia 2003 roku
6	Wiąz szypułkowy Sztuk- 1	Park w Kaliszanach. Obwód na wys. 1,3 m - 290 cm, wysokość 27 m.	Rozporządzenie Wojewody Wielkopolskiego Nr. 2/2003 z 9 stycznia 2003 roku
7	Wiąz szypułkowy sztuk - 1	Park w Kaliszanach. Obwód na wys. 1,3 m - 245 cm, wysokość 26 m.	Rozporządzenie Wojewody Wielkopolskiego Nr. 2/2003 z 9 stycznia 2003 roku
8	Dąb szypułkowy sztuk – 1	Rezerwat „Dębina” Obwód 378 cm, wys. 30m szer. korony 10 m	Orzeczenie nr. 247 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 15.12.1956r.
9	Lipa drobnolistna sztuk - 2	Park w Łeknie. Obwód 340 cm, 355 cm, wys.28cm, szer. korony 18 m	Orzeczenie nr. 323 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 15. 02. 1957r.
10	Dąb szypułkowy sztuk - 2	Park w Przysiece. Obwód 350 cm, 570 cm, wys. 25 m, szer. korony 25 m.	Orzeczenie nr. 324 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 15. 02. 1957r.
11	Płatan zachodni sztuk – 1	Rąbczyn – dziedziniec szkolny. Obwód 385 cm, wys. 25 m, szer. korony 18 m.	Orzeczenie nr. 521 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 20. 05. 1958 r.
12	Płatan zachodni sztuk – 1	Rąbczyn – dziedziniec szkolny. Obwód 305 cm, wys.24 m, szer. korony 18 m,	Orzeczenie nr. 522 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 29. 05. 1958 r.
13	Topola sztuk – 1	Potulice – przy wyjeździe w stronę Wągrowca. Obwód 610 cm, wys. 26 m, szer korony 20 m.	Orzeczenie nr. 527 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 20. 05. 1958 r.
14	Topola sztuk – 1	Potulice – przy wyjeździe w stronę Wągrowca.	Orzeczenie nr. 528 Prezydium Wojewódzkiej

		Obwód 660 cm, wys. 26 m, szer. korony 15 m.	Rady Narodowej w Poznaniu z 20. 05. 1958 r.
15	Dąb szypułkowy sztuk - 13	Leśnictwo Potulice. Obwód od 330cm do 520 cm, wys. do 28 m, szer. korony do 18 m	Orzeczenie nr. 529 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 20. 05. 1958 r.
16	Dąb szypułkowy sztuk - 7	Leśnictwo Potulice. Obwód od 330 cm, do 450 cm, wys. do 25 m, szer korony do 18 m	Orzeczenie nr. 530 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 20. 05. 1958 r.
17	Dęby, Buki, Graby Modrzewie, Świerki, Jesiony -grupa drzew	Park w Potulicach. Obwód dębów do 350 cm, wys.do 26 m, szer. korony do 20 m.	Orzeczenie nr. 531 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 20. 05. 1958 r.
18	Topola kanadyjska sztuk – 1	Wiatrowo - okolice parku zabytkowego. Obwód 710 cm, wys. 30 m szer. korony 25 m.	Decyzja nr. 82/83 Wojewody Piłskiego z dnia 30.12.1983r.
19	Dąb szypułkowy sztuk - 4	Park w Przysiece. Obwód 285. 322. 330.440 cm, wys ; do 25 m szer. korony do 23 m.	Decyzja nr. 83/83 Wojewody Piłskiego z dnia 30.12.1983r.
20	Dąb szypułkowy sztuk - 13	Park w Grylewie. Obwód od 220 do 520 cm wys. do 22 m, szer korony do 20 m.	Decyzja nr. 84/83 Wojewody Piłskiego z dnia 30.12.1983r.
21	Jesion wyniosły sztuk - 4	Park w Wiatrowie . Obwód od 310 do 400 cm. wys 30 m, szer korony 18 m,	Zarządzenie nr. 82 Wojewody Piłskiego Dz. U. nr 9, poz. 127 z 1984r.
22	Lipa drobnolistna sztuk - 3	Park w Wiatrowie. Obwód od 310 do 400 cm, wys. 30 m szer. korony 20 m.	
23	Dąb szypułkowy sztuk - 2	Park w Wiatrowie. Obwód 315 cm, 370 cm, wys. 30 m, szer korony 25 m.	
24	Dąb szypułkowy sztuk - 2	Leśnictwo Rąbczyn. Obwód 430cm, 520cm, wys. do 26 m, szer korony ; 18m, 25m.	Zarządzenie nr. 32 Wojewody Piłskiego z dnia 29. 12. 1986r Dz. U. nr. 11 poz. 118 z 1986r.
25	Dąb szypułkowy sztuk - 4	Grylewo Obwód od 400 cm do 450 cm wys. do 30 m szer. korony do 20 m.	Zarządzenie nr. 32 Wojewody Piłskiego z dnia 29. 12. 1986r Dz. U. nr. 11 poz. 118 z 1986r.
26	Lipa drobnolistna sztuk – 1	Park w Kaliszany. Obwód 350 cm, wys. 30 m, szer. korony 20 m.	Zarządzenie nr. 32 Wojewody Piłskiego z dnia 29. 12. 1986r Dz. U. Nr. 11 poz. 118 z 1986r.
27	Dąb szypułkowy sztuk – 1	Leśnictwo Rąbczyn, Obwód 450cm, wys do 30 m, szer korony ; 15 m.	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego z dnia 25.06.1996r. Nr 2/96, (Dz.U. z 1996r. Nr 14 poz.50)
28	Dąb szypułkowy sztuk – 1	Leśnictwo Rąbczyn Obwód 320 cm, wys. 25 m szer. korony 20 m.	
29	Dąb szypułkowy sztuk – 1	Leśnictwo Rąbczyn Obwód 351 cm, wys. 28 m, szer korony 19 m,	
30	Dąb szypułkowy sztuk – 1	Leśnictwo Rąbczyn Obwód 473 cm, wys 28 m szer korony 22 m,	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego z dnia 25.06.1996r. Nr 2/96, (Dz.U. z 1996r. Nr 14 poz.50)

31	Dąb szypułkowy sztuk – 1	Leśnictwo Bartodzieje Obwód 490 cm, wys 23 m szer. korony 22 m. wiek ok. 150 lat	Rozporządzenie Wojewody Pilskiego z dnia 25.06.1996r. Nr 2/96, (Dz.U. z 1996r. Nr 14 poz.50)
32	Akacja sztuk – 1	Siedleczo - Rośnie przy drodze do Wiśniewa, na cmentarzu Ewangelickim. Obwód 300cm, wys. 25 m, szer. korony 7m wiek ok. 100 lat	Rozporządzenie Wojewody Pilskiego z dnia 6.10.1997r. Nr 9/97, (Dz.U. z 1997r. Nr 21 poz.137)
33.	Dąb szypułkowy sztuk-1	Potulice – Leśnictwo Olszyna, oddz. 10a, Obwód 440cm, wys. 28m, szer. korony 30m. wiek ok. 250 lat.	Uchwała Nr XXXI/231/09 z dnia 03.11.2009 r. Rady Gminy Wągrowiec

Użytki ekologiczne.

Istniejące w Gminie Wągrowiec użytki ekologiczne były utworzone na mocy ustawy z dnia 16 października 1991 roku Ochronie przyrody, która została zmieniona ustawą z dnia 7 grudnia 2000 roku o zmianie ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie z art. 7 w/w ustawy powstałe przed dniem wejścia w życie formy ochrony takie jak parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody pozostają nimi. Niestety w art. 7 nie wymieniono użytków ekologicznych, co skutkuje tym, że użytki ekologiczne utworzone przed dniem wejścia w życie ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody przestają istnieć. Ponieważ wszystkie użytki ekologiczne na terenie Gminy Wągrowiec powstały przed dniem wejścia w życie ustawy z 2000 roku nie posiadają aktualnych aktów wykonawczych.

Wśród ważnych pod względem przyrodniczym obszarów gminy, na uwagę zasługuje kompleks jezior: Bracholińskiego Dużego, Bracholińskiego Małego i Rgielskiego. Miejsce to przedstawia szczególną wartość dla ptaków wodno – błotnych i drobnych ptaków trzcinowych, zarówno w okresie lęgowym jak i migracji. Ze względu na dużą wartość przyrodniczą planowano objąć ten teren ochroną rezerwatową. Niestety nie udało się wcielić tego pomysłu w życie.

4.2 Zasoby leśne.

Gmina Wągrowiec charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem zalesienia. Lasy zajmują około 70 tys. ha, co stanowi 20% powierzchni gminy. Większe kompleksy leśne położone są wzdłuż cieków wodnych i nad jeziorami. Przeważają monokultury sosnowe, które porastają nawet żyzne siedliska – grądowe oraz wilgotne – łęgowe. Większa część drzewostanu ma około 40 lat. Lasy ochronne zajmują 3838 ha. Są to lasy wodochronne, glebochronne i ostoje zwierzyny. Krajowy Program Zwiększania Lesistości zakłada zwiększenie lesistości do 30 % powierzchni kraju przy założeniu że z produkcji rolnej wyłączane będą wyłącznie grunty rolne o niższej klasie bonitacyjnej.

4.3 Krajobraz

Na krajobraz Gminy Wągrowiec składają się w dużej części użytki rolne poprzecinane kompleksami leśnymi, rzekami i licznymi jeziorami. Ważnym elementem krajobrazu wiejskiego są także zadrzewienia śródpolne i parki wiejskie. Wysokie walory krajobrazu gminy znalazły swoje odbicie w zlokalizowaniu na jej terenie wyżej omawianego obszaru chronionego krajobrazu. W chwili obecnej na walory wizualne krajobrazu istotny wpływ ma zlokalizowana w sąsiedniej gminie Margonin farma wiatrowa, która w przypadku wsi ościennych stała się elementem dominującym krajobrazu. Również powstająca farma wiatrowa w gminie Gołańcz zaburzy krajobraz wiejski gminy Wągrowiec, podobnie jak wyżej stając się dominantem w krajobrazie.

4.4 Cele i kierunki działań.

Cel: Ochrona różnorodności biologicznej i zwiększanie lesistości.

Zadania krótkookresowe i długookresowe:

- zrównoważony rozwój gminy – ochrona obszarów cennych przyrodniczo;
- ochrona zadrzewień śródpolnych;
- upowszechnianie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej;
- utrzymywanie istniejących oraz tworzenie nowych obiektów objętych szczególną formą ochrony przyrody;
- likwidacja dzikich plaż oraz rozwój infrastruktury sprzyjającej skupieniu rekreacji w wyznaczonych do tego i przystosowanych miejscach;

5. Gospodarka odpadami.

5.1 Aktualny stan.

W dniu 01.01.2012 r. weszły w życie zmiany ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, zgodnie z którymi najpóźniej od 1 lipca 2013 roku gminy mają przejąć gospodarowanie odpadami komunalnymi. Gmina Wągrowiec jest na etapie przygotowań do wprowadzenia nowego systemu gospodarki odpadami. Na chwilę obecną system funkcjonuje na starych zasadach tj. mieszkańcy podpisują indywidualne umowy na odbiór odpadów komunalnych z firmami posiadającymi stosowne zezwolenia lub wpis do rejestru.

Tabela nr 8: Statystyka ilości odpadów zebranych na terenie Gminy Wągrowiec w latach 2008 – 2011 r.

	Ilość tony [Mg] w poszczególnych latach			
Rodzaj odpadów	2008r.	2009r.	2010r.	2011r.
Zmieszane odpady komunalne	2059	1899	1940	2655
Tworzywa sztuczne	20	21	20	40
Szkło	153	131	78	125
Papier	12	12	13	11
Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	-	1,5	5,8	23,5

Tabela nr 9: Ilość umów zawartych na wywóz odpadów komunalnych na terenie Gminy Wągrowiec:

Rok	2008	2009	2010	2011
Ilość [szt]	1701	1725	1757	1839

5.2 Organizacja selektywnej zbiórki odpadów.

Ø Tworzywa sztuczne, szkło, papier.

Zbiórka tego typu odpadów odbywa się poprzez system gniazd do selektywnej zbiórki. Większość pojemników stanowi własność firm świadczących mieszkańcom gminy usługi w zakresie odbioru odpadów komunalnych. Część pojemników stanowi własność gminy i jest opróżniania na jej koszt. W Gminie Wągrowiec nie wprowadzono systemu zbiórki odpadów zebranych selektywnie u źródła. W chwili obecnej wszystkie miejscowości gminy są wyposażone w pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów ze szkła i plastiku. Pojemniki na makulaturę znajdują się w 11 miejscowościach.

Urząd Gminy Wągrowiec jest współorganizatorem akcji Papier Dasz Drzewko Masz, która odbywa się corocznie na terenie Międzygminnego Składowiska Odpadów Komunalnych w Kopaszynie. Zbiórka cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem ze strony mieszkańców.

Ø Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

Do zbiórek tego typu odpadów gmina przystąpiła w 2009 roku, kiedy to za pośrednictwem firmy Remondis przeprowadzono zbiórkę sprzętu na terenie wszystkich sołectw gminy. W 2010 roku Gmina Wągrowiec podpisała porozumienie z firmą Elektrorecykling, która dwa razy w roku przeprowadza objazdową zbiórkę zużytego sprzętu na terenie gminy. Mieszkańcy bardzo chętnie korzystają z możliwości legalnego, nieodpłatnego przekazania kłopotliwych dla nich odpadów, dzięki czemu z roku na rok rośnie ilość

zebranych w ten sposób odpadów. Poza zbiórkami mieszkańcy mogą przez cały rok oddawać bezpłatnie zużyty sprzęt w siedzibie firmy Remondis, ul. Skocka 13 w Wągrowcu, oraz w punktach handlowych gdzie dokonują zakupu nowych urządzeń.

Ø Baterie.

Zbiórka baterii na terenie Gminy Wągrowiec odbywa się poprzez pojemniki ustawione w szkołach. Pojemnik na baterie jest ustawiony także w siedzibie Urzędu Gminy Wągrowiec.

Ø Odpady biodegradowalne.

Na terenie gminy nie wprowadzono systemu selektywnego odbioru odpadów biodegradowalnych. Gmina Wągrowiec ma charakter wiejski o przeważającej zabudowie zagrodowej jednorodzinnej, często rozproszonej, dlatego też większość mieszkańców zagospodarowuje odpady zielone w swoim zakresie, poprzez skarmianie zwierzętami lub kompostowanie.

5.3 Odpady zawierające azbest.

Na terenie Gminy Wągrowiec zinwentaryzowano 4 410,7 Mg wyrobów zawierających azbest, z czego 3 426,3 Mg znajduje się na terenie nieruchomości stanowiących własność osób fizycznych. W chwili obecnej nie uruchomiono dotacji na usuwanie i unieszkodliwianie azbestu. Szerzej problem wyrobów azbestowych został omówiony w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wągrowiec na lata 2010 – 2032.” przyjętym uchwałą Nr XXXVII/290/10 Rady Gminy Wągrowiec z dnia 18 maja 2010 roku.

5.4 Sposób postępowania z padłymi zwierzętami.

Padłe zwierzęta znalezione na terenach publicznych należących do Gminy Wągrowiec odbiera firma STRUGA S.A. z siedzibą w Jezuicka Struga 3, 88-111 Rojewo.

5.5 Składowiska odpadów.

Wszystkie zmieszane odpady komunalne z terenu Gminy Wągrowiec trafiają na Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych Sp. z o.o. w Kopaszynie. Gmina Wągrowiec wraz z 14 innymi gminami tj. jest udziałowcem spółki. Ilość udziałów poszczególnych gmin zestawiono poniżej:

- 1/Gmina Miejska Wągrowiec – 1428 udziałów,
- 2/Gmina Miejska Chodzież – 1129 udziałów,
- 3/Gmina Rogoźno – 1013 udziałów,
- 4/ Gmina Wągrowiec - 682 udziały,
- 5/ Miasto i Gmina Skoki – 517 udziałów,
- 6/ Miasto i Gmina Gołańcz – 496 udziałów,

- 7/ Gmina Budzyń – 487 udziałów,
- 8/ Miasto i Gmina Szamocin – 433 udziały,
- 9/ Gmina Ryczywół – 422 udziały,
- 10/ Miasto i Gmina Margonin- 367 udziały,
- 11/ Gmina Mieścisko – 352 udziały,
- 12/ Gmina Damasławek – 331 udziały,
- 13/ Gmina Chodzież – 322 udziały,
- 14/ Gmina Mieleszyn – 236 udziałów,
- 15/ Gmina Wapno – 188 udziałów.

W chwili obecnej na terenie MSOK trwa budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów, który w projekcie Wojewódzkiego Planu Gospodarki został wpisany jako instalacja regionalna. Budowa ZZO jest finansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach programu operacyjnego Środowisko Przyrodnicze oraz ze środków własnych udziałowców.

Zakłada się że docelowo ZZO obsługiwać będzie do. 150 tysięcy mieszkańców. Wdrożenie w system gospodarki odpadami Zakładu Zagospodarowania Odpadów spowoduje:

- zmniejszenie masy deponowanych odpadów komunalnych na składowisku;
- pozyskanie produktów takich jak np. kompost;
- zmniejszenie degradacji terenów przewidzianych do dalszego deponowania odpadów;
- możliwość realizacji przepisów związanych z Dyrektywami Unii Europejskiej oraz przepisów prawa polskiego nakazującymi ograniczenia ilości biofrakcji kierowanej na składowisko i obowiązku przetwarzania odpadów przed ich składowaniem.

W ramach budowy zakładu zostaną wykonane:

- hala sortowni odpadów komunalnych,
- nowa kwatera składowiska o powierzchni ok. 2,5 ha w koronie i objętości ok. 245 000 m³,
- wiata kompostowni odpadów wraz z boksami na osady ściekowe, odpady strukturalne i placem do manewrowania ładowarki,
- budynek administracyjno - socjalno - sanitarny,
- zadaszone boksy do gromadzenia surowców wtórnych,
- mobilny magazyn kontenerowy do tymczasowego gromadzenia odpadów niebezpiecznych,
- warsztat naprawczy,

- plac do przyjęcia i kruszenia odpadów budowlanych o powierzchni ok. 1000 m²,
- plac na przyjęcie odpadów zielonych oraz ustawienie rębarki na gałęzie,
- plac gotowego kompostu o powierzchni ok. 1480 m²,
- plac do gromadzenia i demontażu odpadów wielkogabarytowych o powierzchni ok. 560 m²,
- miejsca parkingowe,
- drogi i place manewrowe o powierzchni ok. 13 000 m²,
- stacja na olej napędowy,
- zbiornik na gaz propan,
- zbiornik na ścieki pochodzące z mycia hali sortowni,
- zbiornik na ścieki sanitarne,
- trafostacja.

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanych składowisk odpadów o nieuregulowanym stanie prawnym. W kilku miejscowościach Gminy Wągrowiec istniały tzw. „dzikie wysypiska”. W chwili obecnej wszystkie te tereny zostały zlikwidowane, a następnie zalesione lub zadrzewione. W przypadku punktowego podrzucania odpadów w miejsca publiczne są one na bieżąco likwidowane.

Tabela nr 10: Zlikwidowane „dzikie wysypiska” na terenie Gminy Wągrowiec

Lp	Lokalizacja	Wielkość (ha)	Ilość odpadów	Uwagi
1.	Sieńsko dz. nr 11 obręb Sienno	1,26ha	ok. 475m ³	Zlikwidowane w 2004 roku, teren został zalesiony w 2006 roku.
2.	Rgielsko dz.nr 276 obręb Rgielsko	1,49 ha	ok. 1 988m ³	Zlikwidowane w 2005 roku, teren został zalesiony w 2006 roku.
3.	Łukowo dz. nr 22 obręb Łukowo	1,43 ha	ok. 15 359,5 m ³	Likwidacja: I etap- w 2006r., II etap -w 2007 r. Teren wysypiska obsadzono wierzwą wiciową.
4.	Werkowo dz. nr 278 obręb Werkowo	1,12 ha	ok. 930,0 m ³	Likwidacja w 2008 roku, w 2011 roku na tym terenie założono remizę dla zwierząt.
5.	Rabczyn dz. nr 113 obręb Rabczyn	1,53 ha	ok. 261m ³	Zlikwidowano w 2003 roku , teren zalesiono.

6.	Pawłowo Żońskie dz. nr 213/9 obręb	0,43 ha	ok. 786,40 m ³	Zlikwidowano w 2000 roku, teren zalesiono.
7.	Przysieczyn dz. nr 118/12 obręb Przysieczyn	1,35 ha	ok. 2280,0 m ³	Zlikwidowano w 2003 roku, teren zalesiono.
8.	Ochodza dz. nr 8 obręb Ochodza	0,54 ha	ok. 1000 m ³	Likwidacja 1999 – 2000 r. – teren zalesiony.

5.6 Cele i kierunki działań.

Racjonalna gospodarka odpadami.

5.6.1 Cele i zadania krótkoterminowe do 2015 roku.

- wprowadzenie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- zakończenie budowy ZZO Kopaszyn;
- zmniejszenie ilości biodegradowalnych odpadów trafiających do unieszkodliwienia poprzez składowanie;
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów w szczególności typu: szkło, plastik, papier, odpady wielomateriałowe, metal oraz odpady wielkogabarytowe, biodegradowalne;
- zmniejszenie ilości zmieszanych odpadów komunalnych deponowanych na składowisku;
- likwidowanie punktowych zanieczyszczeń;
- propagowanie gromadzenia odpadów biodegradowalnych w przydomowych kompostownikach;
- prowadzenie edukacji z zakresu racjonalnej gospodarki odpadami.

5.6.2 Zadania długookresowe.

- rozwijanie selektywnej zbiórki odpadów;
- dążenie do minimalizacji ilości odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych na składowisko;
- edukowanie mieszkańców z zakresu gospodarki odpadami.

6. Edukacja ekologiczna.

6.1 Akcja Sprzątanie Świata.

Każdego roku Gmina Wągrowiec włącza się w ogólnopolską akcję pn. Sprzątanie świata. W akcji udział biorą nie tylko uczniowie szkół

administrowanych przez Gminę Wągrowiec ale również mieszkańcy i pracownicy gminy. Urząd Gminy zapewnia materiały do przeprowadzenia akcji, odbiór zebranych odpadów oraz dojazd dzieci do miejsc wybranych przez szkołę.

6.2 Organizacja konkursów ekologicznych.

Ø „Mali Artyści Matce Ziemi”

Odbyło się 10 edycji konkursu, którego celem jest kształtowanie odpowiednich postaw ekologicznych i uwalnianie dzieci na otaczającą ich przyrodę. Każdego roku konkurs dotyczy innego tematu np. „Jak na co dzień dbam o środowisko”, „Ptaki naszą inspiracją”. (konkurs na prace plastyczną i wiersz), „Motyw przyrody w sztuce użytkowej” itp. W ramach dziesiątej edycji konkursu odbył się „Przegląd małych form teatralnych”.

Ø Konkursy organizowane wraz z Międzygminnym Składowiskiem Odpadów Komunalnych:

- „Papier Dasz Drzewko Masz”;
- „Zbieraj Baterie Łap Energię”;
- „Aluminiowa Góra Puszek”.

6.3 Ścieżki edukacyjne.

Ø Pieszorowerowa ścieżka edukacyjna „Zawilec” – wybudowana w 2009 roku.

Ścieżka o długości 1,5 km wyposażona została w 12 tablic, w tym jedną informacyjną z mapką przebiegu trasy ścieżki i 11 sztuk tablic edukacyjnych o tematyce przyrodniczo leśnej. Dodatkowe wyposażenie stanowi infrastruktura towarzysząca: ławki, kosze na śmieci, stojak na rowery i ławostół. Na trasie ścieżki wyznaczono miejsce postoju pojazdów i miejsce odpoczynku. W 2012 roku ze środków uzyskanych z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, w ramach nagrody za działania z zakresu edukacji ekologicznej, doposażono ścieżkę o atrakcyjne gry edukacyjne.

Ø Galeria budek lęgowych nad jeziorem Łęgowskim – wybudowana w 2010 roku.

Głównym tematem ścieżki jest prezentacja sztucznych miejsc lęgowych dla zwierząt tj. ptaków i niektórych ssaków. Trasa ścieżki o długości 650 m składa się z 12 różnych przystanków. Odwiedzających ścieżkę wita piękna drewniana brama. Na jej początku znajdują się informacje o Jeziorze Łęgowskim oraz regulamin przebywania na ścieżce.

Na trasie ścieżki przygotowano przystanki Sikora, Szpak, Puszczyk – Zielona Klasa, Kawka, Krzyżówka, Gacek, Bóbr, Jerzyk, Popielica, Trzciniak, Bocian. Przystanki wyposażono w tablice edukacyjne oraz budki lęgowe dla różnych gatunków ptaków, kosze lęgowe z wikliny i platformę dla bociana.

Przystanek Puszczyk – Zielona Klasa został tak zorganizowany, żeby można tu przeprowadzić zieloną lekcję. W tym celu ustawiono 5 ławostolów, dwie tablice z ciekawostkami ornitologicznymi oraz jedną opowiadającą o ptakach związanych z jeziorem Łęgowskim. Dodatkowo można sprawdzić tu stan swojej wiedzy odgadując rodzaje budek lęgowych na specjalnie do tego przygotowanej planszy. W tym miejscu można także przy zabawnej planszy wykonać pamiątkowe zdjęcie.

Ścieżka ta została wyróżniona w konkursie organizowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego „Działania proekologiczne i prokulturowe w ramach strategii rozwoju obszarów wiejskich”. Nagrodę w wysokości 15 tysięcy złotych wydatkowano na doposażenie Pieszorowerowej ścieżki edukacyjnej „Zawilec”.

Ø Aleja Kasztanowców w Grylewie.

W 2009 roku rosnącą w Grylewie aleję kasztanowców, liczącą 80 sztuk drzew, objęto ochroną przed szrotówkiem kasztanowcowiaczkiem. W ramach podjętych działań zastosowano specjalne opaski lepowe i pułapki na szrotówka zawieszane w koronie drzew. Jesienią przeprowadzane jest zgrabianie opadłych liści. Ponadto aleję wyposażono w budki lęgowe i karmniki dla ptaków, ustawiono także dwie tablice informacyjne dla odwiedzających aleję.

Ø Ścieżka przyrodnicza „Bracholińska ostoja”.

Ścieżka powstała w 2011 roku, jej uroczyste otwarcie miało miejsce z okazji z obchodów dni ziemi w Gminie Wągrowiec w dniu 29 maja 2012 r. Głównym elementem ścieżki są 22 tablice edukacyjne zawierające informacje dotyczące specyfiki obszaru Jezior Bracholińskich. Na tablicach znajdują się informacje o florze i faunie tego obszaru, w szczególności o ptakach tu występujących w tym przelatujących i gniazdujących, a także o charakterystycznych gatunkach które można zaobserwować w każdej z pór roku. Kilka tablic poświęconych jest rozpoznawaniu tropów ptaków, ssaków i sylwetek ptaków w locie. Ścieżka jest położona bezpośrednio przy brzegu jeziora Bracholińskiego, w miejscu atrakcyjnym widokowo, dlatego niewątpliwą atrakcją jest znajdująca się na ścieżce luneta, umożliwiająca obserwację ptaków. Dla komfortu zwiedzających posadowiono na terenie ścieżki kilka ławek, na których można odpocząć.

Teren ścieżki uatrakcyjniono poprzez założenie zieleni urządzonej w postaci żywopłotów, drzew i traw. Niektóre z posadzonych krzewów i drzewa to gatunki owocujące, które w przyszłości będą stanowić bazę żerową dla ptaków.

Ø Remiza dla zwierząt w Werkowie.

Teren działki o pow. 1,7 ha, na której założono remizę był wykorzystywany dawniej jako miejsce nielegalnego gromadzenia odpadów komunalnych. W 2008 roku uporządkowano teren z zdeponowanych odpadów i wyrównano teren. W 2011 roku na powierzchni 1 ha posadzono 5120 sztuk drzew i krzewów, tworzących swoiste cztery strefy. Od strony zewnętrznej posadzono niskie krzewy takich gatunków jak śnieguliczka, tarnina i róża dzika, które zapewniają osłonę i zapobiegają suszy wewnątrz remizy. Strefę drugą stanowią wyższe krzewy gatunków kalina, głóg, wiśnia, bez koralowy, trzmielina. W kolejnej strefie posadzono drzewa gatunków jabłoń, grusza, jarzębina, buk i dąb. W obszarze trzeciej strefy znajduje się także naturalne oczko wodne w pobliżu, którego posadzono drzewa gatunku olcha. Owoce posadzonych w pierwszych trzech strefach drzew i krzewów mogą stanowić doskonałą bazę żerową szczególnie dla ptaków a same krzewy mogą dać schronienie wielu zwierzętom. Wewnątrz remizy utworzono gniazdo świerka, które ma pełnić rolę schronienia dla zwierząt. Na powierzchni około 0,7 hektara pozostawiono istniejącą tam od zawsze łąkę.

Przy remizie ustawiono dwie tablice informacyjno – edukacyjne, jedną dot. roli remiz śródpolnych i drugą omawiającą teren remizy w Werkowie.

Ø Ścieżka edukacyjna na terenie Gminy Wągrowiec utworzone przez Nalęśnictwo Durowo.

Leśna ścieżka edukacyjna położona w Leśnictwie Dębina, swój początek ma w rezerwacie Dębina. Ścieżka ma 1,6 km długości i w tempie spacerowym można ją pokonać w czasie 1 godziny. Głównym celem ścieżki, obok oczywistych walorów rekreacyjnych, jest atrakcyjne przybliżenie problematyki gospodarki leśnej i ochrony przyrody turystom i miejscowej społeczności.

6.4 Materiały edukacyjne.

W celu podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców wydawane są przez Gminę Wągrowiec materiały edukacyjne:

- ulotki dotyczące prawidłowej gospodarki odpadami tj. segregacji odpadów, kompostowania odpadów organicznych, szkodliwości palenia odpadów;
- plany lekcji z wskazówkami jak dbać o środowisko;
- kalendarze o tematyce ekologicznej;
- tomik wierszy o tematyce ornitologicznej; ‘

- plakaty i ulotki dotyczące zakazu wypalania traw w ramach akcji „Wypalanie zabijanie”.

6.5 Cele i kierunki działań.

Cel : Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców.

6.5.1 Zadania krótkoterminowe:

- organizacja konkursów ekologicznych;
- promocja walorów przyrodniczych gminy,
- doposażenie ścieżek edukacyjnych;
- kontynuowanie działań ochronnych alei kasztanowców;
- bieżące utrzymywanie istniejących ścieżek;
- prowadzenie programów edukacyjnych dla społeczeństwa;
- rozwijanie bazy danych o środowisku;
- tworzenie nowych obiektów wspomagających edukację ekologiczną;
- prowadzenie działań proekologicznych typu: dożywanie zwierząt, tworzenie sztucznych miejsc lęgowych itp. kształtujących świadomość ekologiczną.

6.5.2 Zadania długoterminowe:

Działania z zakresu edukacji ekologicznej są zadaniami ciągłymi dlatego też zadania długoterminowe pokrywają się z krótkoterminowymi.

IV. Wdrażanie i realizacja programu ochrony środowiska.

1. Uczestnicy wdrażania programu.

Bezpośrednim organizatorem, zarządcą, realizatorem i podmiotem monitorującym przebieg realizacji programu ochrony środowiska będzie samorząd Gminy Wągrowiec. Jednakże nie da się zrealizować programu bez współudziału i zrozumienia ze strony lokalnej społeczności, będącej głównym odbiorcą programu.

Wśród podmiotów biorących udział w realizacji programu należy wymienić również współdziałające z samorządem gminy instytucje, organizacje i lokalne stowarzyszenia.

2. Instrumenty realizacji programu.

2.1. Instrumenty finansowe:

- wpływy z opłat i kar za korzystanie ze środowiska np. za emisje do powietrza, za pobór wód powierzchniowych i podziemnych, za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za składowanie odpadów;
- pożyczki i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej;

- dotacje celowe udzielane z budżetu gminy, np. na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków;
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek, kredytów, dotacji.

2.2. Instrumenty prawne:

Spośród instrumentów prawnych za najważniejsze dotyczące szeroko rozumianej ochrony środowiska należy uznać następujące ustawy:

- Prawo Ochrony Środowiska;
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- Ustawa o odpadach;
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- Prawo Wodne;
- Ustawa o ochronie przyrody;
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Powyższe akty prawne oraz szereg aktów wykonawczych do nich, określają zakres korzystania ze środowiska, delegują także na poszczególne organy uprawnienia do wydawania zezwoleń, kontroli i nakładania kar.

Na poziomie samorządu gminnego najważniejsze instrumenty prawne, gdyż wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko to:

- wydawanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;
- uchwalenie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy;
- wydawanie zezwoleń na wycięcie drzew;
- obejmowanie ochroną nowych form ochrony przyrody.

• 2.3. Instrumenty społeczne.

Bez zaangażowania i zrozumienia ze strony lokalnej społeczności nie jest możliwe efektywne wprowadzanie programu ochrony środowiska w życie.

Kluczowym zadaniem jest podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie świadomych postaw proekologicznych.

Spośród instrumentów społecznych wymienić można:

- edukację ekologiczną,
- dotacje na zastosowanie alternatywnych źródeł energii;
- dotacje na montaż przydomowych oczyszczalni ścieków;
- dotacje na wymianę azbestowych pokryć dachowych;
- udział społeczeństwa w konsultacjach społecznych;
- dostęp społeczeństwa do informacji o środowisku i jego ochronie;
- szkolenia dla rolników z zakresu stosowania zasad kodeksu dobrej praktyki rolnej.

3. Monitoring i kontrola wdrażania programu.

Kontrola realizacji zadań zawartych w niniejszym programie polega na:

- określeniu stopnia realizacji przyjętych celów;
- rozpoznaniu rozbieżności pomiędzy założonymi celami a stopniem ich wykonania;
- analizie przyczyn rozbieżności.

Za koordynację wdrażania programu w Gminie Wągrowiec odpowiedzialny będzie Wydział Ochrony Środowiska i Mienia Komunalnego. Co najmniej raz na dwa lata koordynujący wdrażanie programu będzie przedstawiał radzie gminy raport z wykonania celów i zadań określonych w raporcie.

*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wągrowiec
na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2016-2019.*

V. Harmonogram realizacji zadań.

Lp	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostki zaangażowane	Planowany koszt	Źródła finansowania
I. OCHRONA ZASOBÓW PRZYRODY I KRAJOBRAZU					
1.	Obejmowanie ochroną drzew o parametrach pomnikowych	2012 - 2019	Wójt Gminy	W ramach działalności administracyjnej	
2.	Zaktualizowanie statusu prawnego użytków ekologicznych	2012 - 2013	Wójt Gminy	W ramach działalności administracyjnej	
3.	Tworzenie nowych form ochrony – użytków ekologicznych	2013 - 2019	Wójt Gminy	W ramach działalności administracyjnej	
4.	Propagowanie i dokonywanie nasadzeń drzew i krzewów o różnorodnym składzie gatunkowym w tym owocowych jako źródło pożywienia dla zwierząt	2012 – 2019	Wójt Gminy	ok. 10 000 tys. rocznie	Budżet Gminy
5.	Ochrona zadrzewień śródpolnych – w procesie wydawania zezwoleń na wycinkę drzew	2012 - 2019	Wójt Gminy	W ramach działalności administracyjnej	
6.	Dokonywanie nasadzeń zieleni przydrożnej oraz zakładanie terenów zieleni urządzonej	2012-2019	Wójt Gminy	Budżet Gminy	
7.	Upowszechnianie programów rolno - środowiskowych	2012 -2019	Ośrodki Doradztwa Rolniczego	b.d	Środki własne ODR
8.	Racjonalna gospodarka leśna	2012 - 2019	Nadleśnictwo Durowo	b.d.	Środki Nadleśnictwa
9.	Zwiększanie lesistości – zalesianie gruntów porolnych o niskiej klasie bonitacyjnej	2012 - 2019	ARiMR	b.d.	Środki ARiMR
10	Likwidacja dzikich plaż oraz rozwój infrastruktury sprzyjającej skupieniu rekreacji w wyznaczonych do tego i przystosowanych miejscach	2012-2019	Wójt Gminy	b.d	Budżet Gminy, środki unijne
II. EDUKACJA EKOLOGICZNA					
1.	Utrzymanie i promocja istniejących ścieżek edukacyjnych	2012 - 2019	Wójt Gminy	ok. 6 tys zł rocznie	Budżet Gminy
2.	Organizacja konkursów ekologicznych	2012 - 2019	Wójt Gminy	ok. 10 tys rocznie	Budżet Gminy

*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wągrowiec
na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2016-2019.*

3.	Wydawanie materiałów informacyjno – edukacyjnych w ramach akcji np. Wypalanie zabijanie, Kochasz dzieci nie pal śmieci	2012 – 2019	Wójt Gminy	ok. 5 tys. rocznie	Budżet Gminy
4.	Rozbudowa istniejących ścieżek edukacyjnych	2012-2019	Wójt Gminy	b.d	Budżet Gminy WFOŚiGW
5.	Tworzenie nowych obiektów wspomagających edukację ekologiczną	2014-2019	Wójt Gminy	b.d	Budżet Gminy WFOŚiGW
6.	Prowadzenie działań proekologicznych typu: dożywianie zwierząt, tworzenie sztucznych miejsc lęgowych, ochrona kasztanowców, itp. kształtujących świadomość ekologiczną	2012-2019	Wójt Gminy	b.d	Budżet Gminy
7.	Rozwijanie bazy danych o środowisku	2012-2019	Wójt Gminy	W ramach działalności administracyjnej	
III. RACJONALNA GOSPODARKA ZASOBAMI WODNYMI					
1.	Budowa kanalizacji sanitarnej dla wsi Grylewo	2012	Wójt Gminy GZGKiM	970 000,00 zł	Budżet Gminy WFOŚiGW
2.	Modernizacja hydroforni	2014 - 2019	Wójt Gminy GZGKiM	b.d	Budżet Gminy
3.	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków	2012 - 2019	Wójt Gminy	W ramach działalności administracyjnej	
4.	Kontrola gospodarki ściekami bytowymi	2012 - 2019	Wójt Gminy	W ramach działalności administracyjnej	
5.	Budowa osiedlowych oczyszczalni ścieków komunalnych	2014 - 2019	Wójt Gminy GZGKiM	b.d	Budżet Gminy WFOŚiGW PROW
6.	Budowa kanalizacji sanitarnych	2012 – 2019	Wójt Gminy GZGKiM	b.d	Budżet Gminy WFOŚiGW PROW
7.	Monitoring jakości wód powierzchniowych i podziemnych	2012-2019	WIOS	b.d	Środki własne WIOS
9	Likwidacja punktowych źródeł zanieczyszczeń – nielegalnych zrzutów ścieków.	2012-2019	Wójt Gminy	b.d	Budżet Gminy

*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wągrowiec
na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2016-2019.*

10	Ograniczenie zanieczyszczeń azotanowych pochodzących z rolnictwa- nadzór nad prawidłowością przechowywania i stosowania nawozów.	2012-2019	WIOS	b.d	Środki własne WIOS
11	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	2012-2019	Wójt Gminy	b.d	Budżet Gminy
12	Monitoring środowiska -diagnoza stanu i źródeł zanieczyszczeń	2012-2015	Wójt Gminy WIOS	b.d	Budżet Gminy Środki własne WIOS
13	Rekultywacja jeziora Łekneńskiego i Kobyleckiego	2014-2019	ANR, Marszałek Woj. Wlkp, Wójt Gminy	b.d	Środki własne ANR, Marszałka Woj. Wlkp, WFOŚiGW, Budżet Gminy, Środki unijne
IV. RACJONALNA GOSPODARKA ODPADAMI					
1.	Wprowadzenie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi zgodnie z obowiązującymi przepisami	2012 - 2013	Wójt Gminy	b.d	Budżet Gminy
2.	Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Kopaszynie	2012 - 2013	MSOK Sp. z o.o.	56 mln zł	Środki udziałowców spółki WFOŚiGW , WRPO
3.	Rozwijanie selektywnej zbiórki odpadów, w tym m.in. surowców wtórnych, zużytego sprzętu RTV i AGD, metalu i odpadów biodegradowalnych.	2012 - 2019	Wójt Gminy	b.d.	Budżet Gminy
4.	Propagowanie zagospodarowanie odpadów biodegradowalnych poprzez kompostowanie w przydomowych kompostownikach.	2012 - 2019	Wójt Gminy	4 tys.	Budżet Gminy
5.	Likwidowanie punktowych zanieczyszczeń	2012-2019	Wójt Gminy	b.d	Budżet Gminy
V. OCHRONA POWIETRZA					
1.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej – Szkoła Podstawowa w Pawłowie Żońskim	2012	Wójt Gminy	400 tys. zł	Budżet Gminy PROW WFOŚiGW
2.	Zmiana sposobu ogrzewania domostw - przejście na proekologiczne systemy grzewcze, termomodernizacja budynków	2012 - 2019	Właściciele budynków.	b.d.	Środki własne właścicieli budynków. NFOŚiGW

*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wągrowiec
na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2016-2019.*

3.	Termomodernizacja obiektów należących do gminy	2013-2019	Wójt Gminy ZGKiM	b.d	Budżet Gminy
4.	Edukacja mieszkańców nt. szkodliwości spalania odpadów – akcja Kochasz dzieci nie pal śmieci.	2012 - 2019	Wójt Gminy	b.d.	Budżet Gminy
5.	Modernizacja i utwardzanie dróg, z zastosowaniem materiałów i technologii ograniczających pylenie	2012-2019	Wójt Gminy Zarządcy Dróg	b.d.	Budżet gminy, powiatu, województwa, Środki unijne
6.	Rozwój instalacji do pozyskiwania i wykorzystywania biogazu	2013-2019	Inwestorzy	b.d	Środki własne inwestorów
7.	Rozwój sieci gazociągowej	2013-2019	Zarządca sieci	b.d	Środki własne zarządcy sieci
VI. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI					
1.	Propagowanie zasad dobrej praktyki rolniczej – w celu zapobiegania erozji gleb, edukacja rolników	2012 – 2019	ODR Wójt Gminy	Środki własne ODR oraz w ramach działalności administracyjnej	
2.	Rekultywacja gleb po wyrobiskach	2012 - 2019	Właściciele – użytkownicy gruntów	b.d.	Środki własne inwestorów.
3.	Zakładanie zadrzewień śródpolnych	2012-2019	Wójt Gminy Właściciele- użytkownicy gruntów	b.d	Budżet Gminy Środki własne właścicieli/użytkowników gruntów
4.	Ochrona zadrzewień śródpolnych i oczek wodnych	2012-2019	Wójt Gminy	W ramach działalności administracyjnej	